

Jukka Mähönen 60 vuotta

Lakimies
5/2023
s. 834–837

SLY/Janii Laukkanen

Professori *Jukka Mähönen* täytti 60 vuotta 21.9.2023. Mähönen on väitellyt oikeustieteen tohtoriksi Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa vuonna 2001. Hän on myös kauppatieteen maisteri, ja hänellä on varatuomarin arvo. Tällä hetkellä Mähönen toimii Helsingin yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa osuuskuntaoikeuden professorina ja Oslon yliopistossa oikeustieteen professorina. Sen lisäksi hän on oikeustaloustieteen dosentti sekä Helsingin että Itä-Suomen yliopistoissa. Professori Mähönen on ollut Suomalaisen tiedeakatemian jäsen vuodesta 2011.

Jukka Mähönen on yritysoikeuden ja siinä erityisesti osakeyhtiö-, osuuskunta-, kirjanpito- ja tilintarkastusoikeuden tutkija ja opettaja sekä asiantuntija. Hänen asiantuntemuksensa kattaa myös yritysverotuksen ja oikeustaloustieteen. Oikeustaloustieteen alalla hän hallitsee etenkin yrityksen taloustiedettä sekä sopimus- ja korvaustaloustiedettä. Nytemmin hänen tutkimus- ja opetustoimintansa on siirtynyt kohti kestävyysoikeutta. Mähösen tähänastisen julkaisutoiminnan painopiste on selvästi osakeyhtiöoikeudessa.

”En muista, mistä halu pyrkiä oikeustieteelliseen oikein tuli”¹, kirjoittaa professori Mähönen muistellessaan omaa tietään oikeustieteen tohtoriksi. Mähösen mielenkiinnon kohteet nuorukaisena, ja myöhemminkin, ovat laaja-alaiset ja runsaat. Muisteluksista käy selväksi, että oikeustieteelliseen koulutukseen hakeutuminen ei ollut selviö. Päinvastoin kiinnostuksen kohteita löytyi niin teologiasta, historiasta ja kulttuurintutkimuksesta kuin arkeologiasta ja assyriologiastakin. Tällainen laaja-alaisuus ja perehtyneisyys elämän eri alueisiin ja kulttuuriin, erityisesti kirjallisuuteen ja oopperaan, tulee selväksi kenelle tahansa, joka on tekemisissä professori Mähösen kanssa. Muisteluksissaan Mähönen kuvaa hyvin avoimesti ja ilmeikkäästi polkujaan Ylä-Savon Kiuruvedeltä Turkuun opiskelemaan ja lopulta väittelemäänkin. Oikeustieteelliset perusopinnot etenivät nopeasti, ja syventävien opintojen tutkielmassa soviteltiin enteellisesti rahoitusta ja laskentatoimea vero-oikeuteen, vaikka tuolloisista tekemisistään

1. Jukka Mähönen, Parempi myöhään kuin ei milloinkaan, s. 507–513 teoksessa Heikki Halila – Pekka Timonen (toim.), Miten meistä tuli oikeustieteen tohtoreita. Suomalainen Lakimiesyhdistys 2003, s. 507.

Mähönen onkin todennut tutkielman lähinnä opettaneen ymmärtämään, ettei ”mitään ollut tajunnut”².

”Kirjoitin samaan aikaan kahta opinnäytettä”³, jatkaa Mähönen kertomustaan tiestään tohtoriksi myös nykyisiä tekemisiään kuvaavalla tavalla – hänellä on nimittäin tyypillisesti useita kirjoitusprojekteja vireillä, tuottelias tutkija ja aika tehokaskin kun on. Julkaisutoimintaa Mähösellä on vuodesta 1992. Runsaassa julkaisutoiminnassa näkyvät Mähösen laaja-alaisuus ja uteliaisuus.

Oikeustieteellisten jatko-opintojen alkuvaiheeseen kuuluu myös opiskelu Kalifornian yliopiston (Berkeley) LL.M.-ohjelmassa. Sinne hänet veti oikeustaloustiede, johon hänen monet myöhemmät tutkimuksensa liittyvät. Myös väitöskirja (Tulo ja pääoma. Kirjanpidon merkitys osakeyhtiön sääntelyssä, 2001) kuuluu siihen suhteellisen runsaslukuiseen yritysoikeudelliseen tutkimukseen, jossa tukeudutaan oikeustaloustieteeseen. Tällä tutkimussuuntauksella tehtiin selvää eroa aikaisempaan yritysoikeuden tutkimukseen ja sen tapoihin argumentoida. Kysymys oli laajemmastakin kotimaisen oikeustieteen murroksesta. Tutkimuksellisenä otteena Mähösen väitöskirjassa on pragmatismi, käytännöllinen päättely nimenomaan *Richard A. Posnerin* tapaan, johon yhdistyi myös taloustieteen käyttö oikeuden tutkimuksessa. Useiden samaan ajankohtaan osuneiden yksityisoikeudellisten tutkimusten argumentaatiossa hyödynnettiin oikeustaloustiedettä. Mähönen käy tutkimuksessaan paljon keskustelua oikeudesta ylipäätään ja oikeuden metodeista. Samalla siinä on pyrkimystä uudistaa oikeudellista argumentaatiota.

Oikeustieteen uudistaminen on nytkin ajankohtainen Mähösen tutkimusagendalla. Hän on siirtänyt tutkimuksellista painopistettä vähitellen kestävyys-oikeudellisiin teemoihin. Periaatteessa tällainen tutkimusohjelman tarkistaminen voidaan nähdä myös jatkumona Mähösen aikaisemmalle tutkimustyölle, eivätkä esimerkiksi väitöskirjassa hyödynnettävä metodiikka ja esimerkiksi oikeustaloustiede ole vieraita kestävyysoikeudellisille tarkasteluille, päinvastoin. Mähösen nykyinen, erityisesti kansainvälisillä foorumeilla ilmestyvä tutkimus on vähintäänkin hänen aikaisemman tutkimuksensa pohjustamaa niin temaattisesti kuin metodisestikin. Käsitys yritystoiminnan perimmäisistä tarkoituksista ja toiminnan keskeisistä tekijöistä vaikuttaisi kuitenkin saaneen erilaisia painotuksia.

Ammattiuransa aikana Jukka Mähönen on vaikuttanut Turun ja Helsingin yliopistojen oikeustieteellisissä tiedekunnissa sekä Oslon yliopiston yksityisoikeuden laitoksessa (Institut for privatrett). Mähösen akateeminen koti on Turun yliopistossa, jossa hän toimi vuodesta 1991 useissa eri tutkimus- ja opetustehtävissä. Vuonna 2002 hänet nimitettiin Turun yliopiston siviilioikeuden professoriksi, opetusalanään kauppaoikeus. Siinä tehtävässä hän toimi vuoteen 2016 kuitenkin niin, että ajanjakson loppupuolella siirtyminen Oslon yliopis-

2. Mähönen 2003, s. 508.

3. Mähönen 2003, s. 509.

ton oikeustieteen professoriksi oli alkanut. Oslon yliopiston yksityisoikeuden laitoksessa Mähönen on ollut professori vuodesta 2015. Helsingin yliopiston professoriksi hänet nimitettiin vuonna 2019.

”Kesäaurinko valaisi yläaulan, – –. Tilaisuus sujui normaalisti, eikä riitoja tai tappeluita tullut.”⁴ Sellainen oli Mähösen omien muistelusten mukaan väitöspäivän karonkkailta Caloniassa, johon hän monin tavoin kuului ja kuuluu akateemisena hahmona – käytäville, ulkoportaikon tupakkatasanteelle, kahvihuoneisiin ja täpötäyteen työhuoneeseensa, jonka ovi oli aina auki. Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa ja Caloniassa Mähösellä onkin ollut keskeinen rooli vilkkaana keskustelijana ja kollegiaalisena henkilönä vuosikymmenten ajan. Tappeluihin tai opillisiin riitoihin hänen kanssaan ei joudu. Keskustelijana hän ei tietenkään kaihdakaan keskustelukumppanien haastamista tai viiltävän kärkkäitä kommentteja ja suorapuheisuutta. Toisten käsityksiä arvostetaan, ja ne tulevat otetuksi huomioon argumenttien painoarvon mukaan. Mähönen kykenee toisten kuuntelemiseen ja tarkistamaan myös omia kantojaan. Toimintatapoihin kuuluu myös avoimuus. Tällaiset piirteet tekevät Mähösestä pidetyn ja arvostetun työtoverin sekä opettajan ja myös tutkimuksen arvioitsijan. Urallaan hän on esimerkiksi ohjannut menestyksekkäästi useita väitöskirjatutkijoita, mikä kaiken julkaisutoiminnan ohella osoittaa erittäin tärkeää kykyä edistää tiedettä. Melkoista itsensä haastamista ja rohkeutta tarkoittaa puolestaan siirtyminen tutusta Caloniasta, jossa asiat olivat Mähösen taskussa, Oslon yliopistoon professoriksi osin myös uudentyypisten tutkimusteemojen äärelle ja joka tapauksessa hyvin erilaiseen tutkimus- ja opetusympäristöön.

Vaikka professori Mähösen ammatillinen toiminta on selvästi painottunut lukuisiin akateemisiin ja yliopistomaailman tehtäviin, tieteellisiin arvionteihin ja tutkimustoimintaan, hänellä on ollut ammattiuraa akatemian ulkopuolellakin. Mähönen on toiminut oikeusministeriössä lainvalmistelun tehtävissä vuosina 2001–2002 sekä esimerkiksi nyt jo lakkautetun Valtion tilintarkastuslautakunnan puheenjohtajana useita vuosia sekä useiden valtiollisten työryhmien puheenjohtajana ja jäsenenä.

Kollegoiden ja tiedeyhteisön luottamuksesta on osoituksena se, että Mähösellä on yliopistoissa ja tieteellisissä seuroissa runsaasti luottamustoimia ja johdotehtäviä. Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan dekaanina Mähönen toimi 2010-luvun alkupuolen. Dekaanikausi osui yliopistolaitoksen, tieteentelemisen ja ylimmän opetuksen melkoisen myllerryksen alkuun. Siinä Mähönen johti tiedekunnassa muutosta, joka kantaa hedelmiä vielä tänäänkin. Vuosina 2018–2021 hän oli myös Turun yliopiston hallituksen jäsen.

Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen hallituksessa professori Mähönen toimi pitkään. Ensin hallituksen jäsenenä vuodesta 2011, varapuheenjohtajana kaksi vuotta ja lopulta puheenjohtajana vuodet 2020–2022. Tästä pitkästä ajanjak-

4. Mähönen 2003, s. 512.

sosta on nostettava esiin yhdistyksen julkaisutoiminnan avoimuuden edistäminen. Mähönen vei määrätietoisesti yhdistyksen avoimeen julkaisemiseen. Näin esimerkiksi yhdistyksen kustantama Lakimies-aikakauskirja ilmestyy nykyisin avoimesti kaikkien luettavaksi. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen johtovastuiden päätyttyä Mähönen jatkaa tieteellisten yhdistysten luottamustoimissa Tieteellisten seurain valtuuskunnan hallituksen jäsenenä.

Meillä on ilo onnitella professori Jukka Mähöstä syntymäpäivän johdosta ja samalla toivottaa hänelle menestystä jatkoon. Epäilyksittä lukuivat ihmiset yhtyvät näihin onnen ja menestyksen toivotuksiin. Sen verran syntymäpäiväsankaria luulemme tuntevamme, että vauhti tutkimuksen ja opetuksen parissa vain kiihtyy näiden tasavuosien jälkeen.

Janne Salminen – Veikko Vahtera – Seppo Villa